ВИКЛАДАННЯ ДИСЦИПЛІНИ «ЦИВІЛЬНИЙ ЗАХИСТ» ЇЇ ВАЖЛИВІСТЬ ТА НЕОБХІДНІСТЬ

Поліщук Любов Миронівна
старший викладач
Одеський національний університет імені І. І. Мечникова
м. Одеса, Україна

Вступ./Introductions. Важливою складовою підготовки фахівців різних галузей, яка сприяє формуванню у них необхідних знань та навичок для забезпечення безпеки в умовах надзвичайних ситуацій, як у мирний час, так і в особливий період є дисципліна «Цивільний захист». Вона допомагає студентам освоїти алгоритми дій у різних надзвичайних ситуаціях, що дозволяє їм більш ефективно діяти у разі небезпеки. Дисципліна сприяє формуванню у студентів відповідальності за власну безпеку та безпеку оточуючих, а також формує у них здатність творчо мислити, вирішувати складні проблеми інноваційного характеру та приймати обґрунтовані рішення у сфері цивільного захисту з урахуванням особливостей майбутньої професії [2].

Матеріали та методи./Materials and methods. Як свідчить статистика Держкомстату, щороку в Україні через надзвичайні ситуації гине близько 2 % населення. Значна частина втрат у результаті нещасних випадків (дорожньо-транспортних пригод, пожеж, утоплень, отруєнь газом тощо) дуже часто зумовлена недостатньою поінформованістю людей щодо поведінки в разі виникнення надзвичайних ситуацій, відсутністю практичних навичок самодопомоги, недотриманням правил особистої безпеки.

Так, згідно з даними Загальнодержавної програми поліпшення стану безпеки 73 % нещасних випадків і аварій на виробництві сталися з організаційних причин, 14 % – з технічних, 13 % – із психофізіологічних [1]. Тобто, умови сучасного життя вимагають обізнаності кожної людини щодо того, як правильно поводитися за будь-якої надзвичайної ситуації.

У державному бюджеті України передбачено програму КПКВК 3201130

«Інформування громадськості з питань ліквідації наслідків Чорнобильської катастрофи та цивільного захисту населення». Заходи цієї програми мають бути спрямовані на попередження виникнення надзвичайних ситуацій з вини громадян, навчання громадян правилам безпеки життєдіяльності, попередження травмування та загибелі внаслідок надзвичайних ситуацій різного походження.

Водночас, за підсумками аудиту у сфері цивільного захисту, проведенного Головним контрольно-ревізійним управлінням, незважаючи на те, що програму запроваджено ще з 2006 року, понад 58 % осіб не знають, як поводитися при виникненні надзвичайної ситуації, понад 35 % – не можуть назвати номер телефону, за яким слід повідомити про виникнення надзвичайної ситуації, а понад 70 % – зовсім не доводилося отримувати друкованої інформації щодо правил поведінки при надзвичайних ситуація [3].

Ціль роботи./Aim: Визначення важливості вивчення дисципліни «Цивільний захист».

Результати та обговорення./Results and discussion. «Цивільний захист» є важливою частиною освітнього процесу, вона сприяє формуванню навичок безпечної поведінки в надзвичайних ситуаціях, що дозволяє зменшити кількість жертв та наслідки надзвичайних подій. Тому дуже важливу роль має викладач дисципліни «Цивільний захист». Він повинен мати відповідну кваліфікацію та досвід, а також бути обізнаним з новими технологіями та методиками навчання.

Основні аспекти викладання дисципліни:

Приклади тем, що вивчаються:

- Кодекс цивільного захисту України.
- Надзвичайні ситуації, їх класифікація та причини виникнення.
- Заходи захисту населення і територій від надзвичайних ситуацій.
- Надання домедичної допомоги.
- Захист населення від впливу небезпечних факторів.
- Евакуація населення з небезпечних зон.
- Організація та проведення рятувальних та невідкладних робіт.
- Психологічна підготовка до дій в екстремальних умовах.

Слід зазначити, під час занять використовуються різні методи навчання, такі як лекції, презентації, практичні заняття, інтерактивні методи навчання, симуляційні заняття, тренінги, ділові ігри та навчальні фільми. Лекції, презентації та використання інтерактивних методів навчання дозволяє практично опрацювати питання організації управління, а також розробити та здійснити комплекс заходів щодо підготовки та переведення органів управління підприємствами різних форм власності до роботи при надзвичайних ситуаціях.

Оцінювання рівня засвоєння дисципліни проводиться за допомогою рейтингової системи, яка може включати письмові роботи, тестування, захист практичних робіт, презентацій тощо.

На сьогодні навчальна дисципліна Цивільний захист посідає важливе місце у підготовці фахівця за освітньо-кваліфікаційним рівнем «магістр», оскільки є дисципліною, що використовує методи фундаментальних і прикладних наук з філософії, біології, математики, фізики, хімії, соціології, психології, екології, економіки, менеджменту. Засвоєння її дозволяє випускнику вирішувати професійні завдання за певною спеціальністю з урахуванням ризику виникнення внутрішніх і зовнішніх небезпек, що спричиняють надзвичайні ситуації та їхніх негативних наслідків.

Передусім актуальність введення в навчальні плани Цивільний захист, Безпеку життєдіяльності, Охорону праці обумовлена тим, що сьогоднішні студенти в майбутньому можуть бути керівниками підприємств, організацій, установ а отже начальниками цивільного захисту. Вони мають бути підготовленими, щоб правильно організувати роботу у разі виникнення будь-якої надзвичайної ситуації. Керівник має забезпечити безпеку не тільки особисту, а й колективну, прийняти правильне рішення щодо захисту працівників від можливих наслідків надзвичайних ситуацій.

У цілому, опрацювання навчального матеріалу рекомендується здійснювати за допомогою традиційних та новітніх інформаційних і телекомунікаційних технологій. Самостійна творча робота студента передбачає: глибоке засвоєння навчального матеріалу шляхом опрацювання

рекомендованої літератури; самостійне складання тестів, написання статей, рефератів, підготовку презентацій тощо; активну участь у студентських науково-практичних конференціях; стимулювання використання телекомунікаційних засобів (комп'ютерних програм, мережі Internet тощо) при опрацюванні навчального матеріалу.

Варто відмітити, що на цьому етапі розвитку системи вищої освіти від викладачів потрібна здатність гнучкого реагування на постійно мінливі освітні потреби та запити, уміння приймати самостійні рішення, свідомо обирати способи і методи викладання дисциплін із широкого спектра альтернатив. Насамперед зростає роль професійної компетентності викладачів, розвитку їхнього творчого потенціалу та педагогічної майстерності. Саме однією з найважливіших умов є готовність до вдосконалювання та модернізації своєї діяльності: розробка нових методів роботи; створення нових видів наочних посібників і дидактичних матеріалів; використання нестандартних форм навчання тощо. Також сюди можно додати «Інфостенд» з питань Цивільного захисту. Він має бути розміщений на видному загальнодоступному місці і повинен містити основні матеріали про:

- ознаки надзвичайних ситуацій, їх причини та можливі наслідки;
- обов'язки працівників закладу щодо збереження життя дітей при виникнення НС;
- загальні правила поведінки здобувачів освіти у разі НС;
- загальні правила надання першої домедичної допомоги;
- план евакуації;
- рекомендації щодо дій при небезпеці авіаударів, вибуху;
- рекомендації щодо дій у разі здійснення терористичного акту.

Слід підкреслити, що знання та навички, отримані під час вивчення цивільного захисту, допомагають знизити ризики при небезпечних ситуаціях, запобігти паніці та ефективно діяти в умовах кризи, рятуючи життя та майно.

Висновки./Conclusions. Таким чином, дисципліна спрямована на підготовку студентів до дій у надзвичайних ситуаціях, запобігання та ліквідації

їх наслідків. включає в себе вивчення основних положень законодавства про цивільний захист, причин виникнення надзвичайних ситуацій, заходів щодо їх запобігання, організацію евакуації та рятувальних робіт, надання домедичної допомоги, а також психологічну підготовку до дій в екстремальних умовах.

Важливість дисципліни Цивільний захист сприяє формуванню у населення навичок безпечної поведінки в надзвичайних ситуаціях, що дозволяє зменшити кількість жертв та наслідки надзвичайних подій. Це дозволяє підвищити загальну безпеку та готовність до реагування на різноманітні загрози.

Отже, вищий навчальний заклад залишається чи не єдиною установою, де майбутні фахівці можуть одержати необхідні знання з дисциплін, пов’язаних з безпекою: «Безпека життєдіяльності», «Охорона праці в галузі» та «Цивільний захист».

ЛІТЕРАТУРА.

1. Кобилянський О. В. Проблеми підготовки спеціалістів з безпеки життєдіяльності у вищих навчальних закладах / О. В. Кобилянський // Електронне наукове видання матеріалів міжнародної науково-практичної конференції «Гуманізм та освіта». – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://conf.vstu.vinnica.

2. http://www.mon.gov.ua – Офіційний сайт Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України.

3. http://www.mns.gov.ua – Офіційний сайт Міністерства надзвичайних ситуацій України.